

Joks gyvas organizmas negali ilgai egzistuoti absoliučios tikrovės sąlygomis ir neišeiti iš proto; yra manančių, kad net vieversiai ir žiogai sapnuoja. Kalvų namas, išėjęs iš proto, stovėjo nuošaliai, kalvyno papėdėje, laikydamas savyje tamsą; taip jis stovėjo jau aštuoniasdešimt metų ir galėjo stovėti dar aštuoniasdešimt. Viduje, namo sienos tiesiai kilo į viršų, plytos tvarkingai suėjo viena su kita, grindys buvo tvirtos, durys apdairiai uždarytos; medienos ir akmens įrēminta tylą tvyrojo nepajudinamai; kad ir kas name vaikščiojo, vaikščiojo vienas.

Džonas Montagju buvo filosofijos daktaras; jis pasirinko antropologijos studijas miglotai nujausdamas, kad šioje srityje galės labiausiai priartėti prie savo tikrojo pasaulio, antgamtinių reiškinių tyrinėjimo. Prie savo pavardės jis labai pedantiškai visur pridėdavo daktaro laipsnį – mat jo tyrinėjimai buvo visiškai nemoksliniai, ir jis vylėsi, jog mokytojų ženklas jam suteiks šio tokio respektabilumo, netgi akademinio autoriteto. Trims mėnesiams išsinuomoti Kalvų namą jam brangiai kainavo, ir pinigų, ir saviarbos, nes jis nemėgo ko nors prašinėti kitų; bet tikėjosi, kad už vargus jam bus su kaupu atlyginta sensacinga šlove, ateisiančia publikavus jo epochinį veikalą apie paranormalių reiškinių priežastis ir padarinius name, daugelio vadinamame namu, kuriame „vaidenasi“. Namo, kuriame iš tikrųjų vaidentųsi, jis ieškojo visą savo gyvenimą. Išgirdęs apie Kalvų namą, jis iš pradžių abejojo, po to ėmė turėti vilčių, dar po to nepailsdamas siekė į jį patekti: nes buvo ne tas žmogus, kuris radęs tokį namą paleistų jį iš rankų.

Tyrimo metodą daktaras Montagju perėmė iš bebaimių devyniolikto amžiaus vaiduoklių ieškotojų: ketino nuvykti, apsigyventi Kalvų name ir pažiūrėti, kas ten dedasi. Iš pradžių manė seksiantis vienos anoniminės damos pavyzdžiu: šioji, apsistojusi Balekino dvare* Škotijoje, visos vasaros nuotykiui prisikvietė skeptikų, kurie vaiduokliais netikėjo, ir entuziastų, kurie vaiduokliais tikėjo, jie drauge žaidė kroketą ir stebėjo vaiduoklius – tai buvo išskirtinės pramogos; tačiau šiais laikais ir skeptikų, ir vaiduoklių mėgėjų, kurie dar ir žaistų kroketą, rasti sunkiau, tad daktarui Montagju teko asistentus samdyti. Galbūt neskubrus Viktorijos laikų gyvenimo tempas ir būdas buvo palankesni tokiam psichinių reiškinių tyrimui, o galbūt smulkmeniškai tikslus šių reiškinių dokumentavimas jau iš esmės nebuvo laikomas tinkamu nustatyti, ar jie iš tikrųjų egzistuoja; taigi daktarui Montagju teko ne tik samdyti asistentus, bet ir juos susirasti.

Daktaras Montagju laikė save kruopščiu ir sąžiningu, tad asistentų paieškai paskyrė nemažai laiko. Iššukavęs psichiniais reiškiniais besidominčių draugijų archyvus, senus laikraščius, kurie mėgo skelbti sensacingas naujienas, ir parapsichologų straipsnius, jis sudarė sąrašą asmenų, vienaip ar kitaip, vienu ar kitu metu, nesvarbu kaip trumpai ar kokiomis įtartinomis aplinkybėmis, susijusių su paranormaliais reiškiniais. Pirmiausia iš sąrašo išbraukė mirusiųjų pavardes. Tada pavardes tų, kurie, jo manymu, tiesiog siekė visuomenės dėmesio, tų, kurie jam pasirodė esą per žemo intelekto arba šiaip netiko dėl aiškiai išreikšto polinkio nuolat būti rampų švie-soje; sąrašė liko gal apie dvylika pavardžių. Visi jie gavo daktaro Montagju laišką, kviečiantį praleisti visą ar dalį vasaros kaimiškoje vietovėje, patogiam name, sename, bet su vandentiekiu ir kitais patogumais, elektra, centriniu šildymu ir švariais čiužiniais. Laiške buvo aiškiai suformuluotas viešnagės tikslas – stebėti ir tirti įvairius

* *Ballechin House* (angl.). Čia ir toliau tekste minimi istoriniai JK ir JAV namai, kuriuose, pasak pasakojimų, buvo fiksuoti paranormalūs reiškiniai. (Čia ir toliau – vert. past.)

nemalonusius gandus, kurie sklando apie šį namą veik per visus tuos aštuoniasdešimt metų nuo tada, kai jis buvo pastatytas. Daktaro laiškuose nebuvo atvirai pasakyta, kad Kalvų name vaidenasi, nes jis kaip mokslo žmogus, kol pats savo akimis tokių reiškinių nepamatė, nenorėjo perdėm kliautis savo sėkme. Tad jo laiškuose buvo justi tam tikras dviprasmiškas orumas, sąmoningai nutaikytas sujaudinti labai ypatingo tipo skaitytojo vaizduotę.

Į savo laiškus daktaras Montagju gavo keturis atsakymus, kiti aštuoni ar panašiai kandidatai matyt išsikėlė kitur nepalikę adreso ar galbūt liovėsi domėjęsi paranormaliais reiškiniais; galbūt tie žmonės išvis niekada neegzistavo. Keturiems atsakiusiems daktaras parašė dar kartą, nurodydamas konkrečią dieną, kada namas bus oficialiai paruoštas priimti svečius, ir pateikė išsamią instrukciją, kaip namą rasti, nes, daktarui vėl teko paaiškinti, tokio pobūdžio informaciją gauti labai sunku, ypač iš aplinkinių miestelių gyventojų. Dieną prieš išvykstant į Kalvų namą, daktarą Montagju įtikino į savo rinktinę kompaniją priimti šeimos, kuriai priklausė šis namas, atstovą; iš vieno kandidato jis sulaukė telegramos, atšaukiančios viešnagę akivaizdžiai prasimanyta dingstimi. Dar vienas nei atvažiavo, nei parašė, veikiausiai sutrukdė kokia rimta asmeninė problema. Dvi kitos viešnios atvyko.

2

Eleonora Vans į Kalvų namą atvyko būdama trisdešimt dvejų. Motinai mirus, vienintelis žmogus pasaulyje, kurio ji dabar nuoširdžiai nekenė, buvo jos sesuo. Ji nemėgo ir savo svainio bei jų penkiamečių dukters, draugų Eleonora neturėjo. Taip atsitiko daugiausia dėl to, kad vienuolika metų ji praleido prižiūrėdama savo neįgalią motiną, ir per tą laiką išmoko būti visai nebloga slaugytoja, tačiau nebegalėjo būti ryškioje saulės šviesoje nemirksėdama. Ji neprisiminė, ar per visą savo suaugusios gyvenimą kada iš tikrųjų buvo laiminga;

metai su motina buvo išskirtinai paženklinti smulkių kalčių ir smulkių priekaištų, nuolatinio nuovargio ir nesibaigiančios nevilties. Ji niekada nenorėjo būti santūri ar drovi, bet po tiek metų vienumoje, nieko nemylint, jai buvo sunku palaikyti net patį įprasčiausią pokalbį su kitu žmogumi, ji kažkaip keistai nerasdavo žodžių.

Daktaro Montagju sąrašė Eleonoros vardas atsirado todėl, kad vieną dieną, kai jai buvo dvylika, o jos seseriai aštuoniolika metų, ir dar buvo nepraėjęs nė mėnuo nuo jų tėvo mirties, ant jų namo pažiūro kruša akmenų, be jokio perspėjimo, be jokio numanomo tikslo ar priežasties, jie krito nuo lubų, garsiai dundėdami ritosi žemyn sienomis, daužė langus, beprotiškai barbeno į stogą. Tas akmenkritis su protarpiais truko tris dienas, ir tuomet Eleonorą ir jos seserį labiausiai trikdė ne akmenys, o priešais priekines namo duris kasdien susirenkantys kaimynai ir šiaip žiopsotojai, ir jų motinos aklas, isteriškas tvirtinimas, kad visa tai joms ant galvos užtraukė čia gyvenantys ir jiems blogo linkintys, piktavaliai žmonės, kurie prieš ją nusistatė nuo tada, kai ji čia atsikėlė. Po trijų dienų Eleonorą su seserimi išvežė iš namų ir apgyvendino pas pažįstamus; akmenys nustojo krinti ir daugiau tai nepasikartojo, nors Eleonora su seserimi ir motina grįžo ir toliau gyveno namuose, o nesantaika su visais kaimynais tęsėsi. Šią istoriją visi pamiršo, išskyrus tuos, į kuriuos kreipėsi daktaras Montagju; ją pamiršo ir Eleonora su seserimi, nors tada jos dėl įvykio kaltino viena kitą.

Per visą savo nykų gyvenimą, kiek save atsiminė, Eleonora laukė kažko tokio kaip šis Kalvų namas. Kol slaugė motiną, kilnodama niurzgancią senutę iš kėdės į lovą, dėliodama prieš ją nesibaigiančius padėklus su sriuba ar avižų koše, kol tramdydama pasišlykštėjimą skalbdavo jos suterštą patalynę ir apatinius, Eleonora tvirtai tikėjo, kad vieną dieną nutiks kažkas ypatingo. Ji priėmė kvietimą atvykti į Kalvų namą pranešdama daktarui apie tai laišku dar tą pačią dieną, nors jos svainis reikalavo prieš priimant sprendimą pasikambinti keletui žmonių ir įsitikinti, kad tas daktaras neketina įtraukti Eleonoros į laukinius ritualus, susijusius su dalykais, kurių,

sesers nuomone, jaunai netekėjusiai moteriai nedera žinoti. O galbūt, šnabždėjo vyrui Eleonoros sesuo santuokiniame miegamajame, galbūt vadinamasis daktaras Montagju – jei toks iš tiesų yra jo vardas – galbūt šis daktaras Montagju *naudoja* moteris tam tikriems – na sakykim – eksperimentams. Juk žinai, ką jie daro. Eleonoros sesuo dar ilgai liejosi apie eksperimentus, apie kuriuos buvo girdėjusi. Bet Eleonora nieko panašaus nebuvo girdėjusi, o jei ir girdėjo, tai nebijojo. Trumpai tariant, Eleonora būtų vykusį bet kur.

Teodora niekada neprisistatydavo kitaip nei vien vardu. Savo piešinius pasirašydavo „Teo“, ant buto durų, krautuvėlės lango, telefonų knygoje, ant švelniai tonuoto popieriaus laiškam, žavios nuotraukos, stovėjusios ant židinio atbrailos – visada buvo tik vardas „Teodora“. Ir Teodora buvo visiškai kitokia nei Eleonora. Pareiga ir moralė, Teodoros įsivaizdavimu, buvo kažkas iš skaučių pasaulio. Jos pasaulis buvo linksmas ir šviesus. Ji atsirado daktaro Montagju sąrašė, nes, atėjusi į laboratoriją, kvatodama ir su gėlių aromato šleifu, ji kažkaip sugebėjo (pati stebėjosi ir džiūgavo, kaip jai taip neįtikėtina pavyksta) teisingai atspėti korteles* – aštuoniolika iš dvidešimt, penkiolika iš dvidešimt, devyniolika iš dvidešimt – kurias kitame kambaryje rodė asistentas ir kurio ji negalėjo nei girdėti, nei matyti. Laboratorijos archyvuose Teodoros vardas buvo ryškiai pabrauktas, tad neišvengiamai daktaras Montagju atkreipė į jį dėmesį.

Pirmasis daktaro Montagju laiškas Teodorą sudomino, ir ji atsakė į jį iš smalsumo (galbūt link Kalvų namo ją stumtelėjo tas pažadintas žinojimas, pakuždėjęs Teodorai simbolių pavadinimus ant kortelių, kurių ji nematė). Tačiau ji buvo tvirtai nusiteikusi kvietimą atmesti. Visgi, atėjus antram daktaro Montagju laiškui, galbūt vėl tas pats nenumaldomai kirbantis impulsas sugundė Teodorą, ir ji neapdairiai, negalvodama aršiai susipyko su drauge, su kuria kartu

* Psichologo Karlo Zenerio (1903–1964) sukurtos kortelės, naudotos neįsliu niam suvokimui nustatyti.

nuomojosi butą. Abi prišnekėjo dalykų, kuriuos užglaistyti gali tik laikas. Teodora tyčia, norėdama įskaudinti, sudaužė gražią jai draugės nulipdytą figūrėlę, o ši atsimokėdama tuo pačiu suniokojo per jos gimtadienį Teodoros dovanotą Alfredo de Miusė tomelį ir ypač pasistengė į smulkius skutelius suplėšyti puslapį su meiliai žaisminu jai skirtu Teodoros įrašu. Tokių poelgių, aišku, negali pamiršti, ir turės praeiti daug laiko, kol draugės galės vėl kartu iš to pasijuokti. Tą naktį Teodora atrašė daktarui Montagju, kad priima jo kvietimą, ir kitą rytą šaltai tylėdama išvyko.

Luką Sandersoną jo teta, kuriai priklausė Kalvų namas, apibūdino kaip melagį. Ir vagį. Ji mėgo sakyti, kad jos sūnėnas, gavęs geriausią išsilavinimą, vilkintis brangiausius drabužius ir turintis puikiausią skonį, yra susimetęs su pačiais blogiausiais draugais, kokius tik žmogus gali turėti. Ji negalėjo praleisti progos jį kur nors saugiai keletą savaitių nuo tų netikėlių atskirti. Šeimos advokato ji paprašė įtikinti daktarą Montagju, kad namas jokia būdu negalės būti išnuomotas jo poreikiams, jei visą tą laiką name negyvens ir viską stebintis šeimos narys. Matyt per pirmąjį susitikimą su Luku, daktaras jame kai ką išžvelgė – jaunuolis turi itin stiprų savisaugos instinktą, kaip katės, tad daktarui, kaip ir poniai Sanderson, labai užrūpėjo, kad Lukas name apsigyventų.

Kaip ten bebūtų, Lukui mintis pasirodė visai smagi, jo teta buvo dėkinga, o daktaras Montagju daugiau nei patenkintas. Ponia Sanderson šeimos advokatui pasakė, kad Lukas ten negalės nieko pavogti, nes nieko tikrai vertingo ten nebėra. Senasis šeimos sidabras, aišku, turi šiokią tokią vertę, bet Lukui juo pasinaudoti bus veik neįmanoma: juk visus tuos įrankius, padėklus, žvakides išnešti ir paversti pinigais reikia nemažai pastangų. Ponia Sanderson dėl Luko buvo neteisi. Jis tikrai nebuvo iš tų, kurie vagia iš namų šeimos sidabrą, ar kuris galėtų nugvelbti daktaro Montagju laikrodį ar Teodoros apyrankę. Jo nesąžiningumas iš esmės apsiribojo tuo, kad kartais jis iš tetos piniginės slapta išsitraukdavo pluoštelį grynųjų

ir sukčiaudavo lošdamas kortomis. Ir dar, jis buvo linkęs parduoti laikrodžius ir portsigarus, kuriuos jam su meile ir dailiai rausdamos dovanojo tetos draugės. Vieną dieną Lukas paveldės Kalvų namą, bet jis niekada negalvojo, kad gali kada tekti jame pagyventi.

3

– Tiesiog nemanau, kad ji turėtų ten važiuoti automobiliu, tik tiek, – užsispyrė Eleonoros svainis.

– Tai yra ir mano automobilis, – nenusileido Eleonora. – Padėjau už jį sumokėti.

– Tiesiog nemanau, kad ji turėtų paimti automobilį, tik tiek, – pakartojo jos svainis. Ir kreipėsi į žmoną. – Juk neteisinga, jei ji visą vasarą juo naudosis viena, o mes liksim be mašinos.

– Kerė juo važinėja visą laiką, o aš niekada, – piktnosį Eleonora. – Be to, jūs vasarą praleisit kalnuose, *ten* juk negalėsite juo važinėti. Kere, juk žinai, kad kalnuose nevairuosi.

– O kas jei susirgs mažoji Linė ar šiaip kas atsitiks? Ir mums prireiks automobilio pasiekti gydytoją?

– Tai ir mano automobilis. Ir ketinu juo pasinaudoti.

– Arba ir Kerė gali susirgti? Jei šalia nebūtų gydytojo, kaip nuvažiuotume į ligoninę?

– Man reikia automobilio. Ir aš jį paimsiu.

– Ne, nepaimsi, – lėtai, pabrėždama kiekvieną žodį ištare Kerė. – Mes net nežinom, kur tu važiuoji. Tu nematei reikalo mums apie tai papasakoti. Neįsivaizduoju, kaip galėčiau tau leisti pasiskolinti mano automobilį.

– Tai ir mano automobilis.

– Ne, neleidžiu tau jo paimti.

– Teisingai, – pritarė Eleonoros svainis. – Kerė gi sakė, mums patiems jo reikia.